

Študentská vedecká aktivita

SLOBODNÉ POVOLANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Bc. Mária Moresová

Sekcia: Ekonomika a manažment podniku

Konzultant: doc. Ing. Mariana Sedliačiková, PhD.

Banská Bystrica

2016

Obsah

Zoznam ilustrácií	3
Úvod	4
Abstrakt	5
Metodika.....	6
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí.....	7
2 Východiská realizovaného prieskumu	8
3 Výsledky realizovaného prieskumu	9
3.1 Štruktúra výskumnej vzorky	9
3.2 Vyhodnotenie empirického prieskumu popisným a grafickým spôsobom.....	10
4 Výsledky a diskusia.....	15
Záver.....	17
Zoznam použitej literatúry	19
Prílohy	20
Príloha 1	20

Zoznam ilustrácií

Obr. 1	Doba pôsobenia SP na trhu.....	9
Obr. 2	Zaradenie SP podľa charakteru činnosti.....	9
Obr. 3	Rozsah podnikania SP	10
Obr. 4	Spoupracovníci pri výkone SP.....	10
Obr. 5	Skúmanie regulácie SP a jej vplyv na súťažné hľadisko na trhu.....	10
Obr. 6	Regulácia cien SP	11
Obr. 7	Regulácia reklamy SP.....	11
Obr. 8	Regulácia vstupu na trh	11
Obr. 9	Regulácia formy podnikania.....	11
Obr. 10	Prehľadnosť spracovania daňovej legislatívy ohľadom SP	12
Obr. 11	Daňové zaťaženie ako faktor, ktorý neohrzuje podnikanie SP.....	12
Obr. 12	Náročnosť administratívnych úkonov	12
Obr. 13	Využívanie externej agentúry SP.....	12
Obr. 14	Legislatíva SR a SP	13
Obr. 15	Prehľadnosť legislatívy SR o SP	13
Obr. 16	Štátna pomoc pre SP	13
Obr. 17	Čerpanie štátnej pomoci SP.....	13
Obr. 18	Rozširovanie podnikania SP	14
Obr. 19	Využívanie služieb komerčných bánk	14
Obr. 20	Výstižnosť pomenovania podnikania pojmom "slobodné"	14
Obr. 21	Modelový návrh opatrení na podporenie SP v SR.....	16

Úvod

Niekedy nastane v živote človeka ťažšie obdobie, kedy by najradšej opustil svoje zamestnanie a začal pracovať sám pre seba. Stručne povedané, chce pracovať „na voľnej nohe“. Je toto však reálne možné? Odpoveď znie áno. Túto možnosť mu ponúka podnikanie na základe právnej formy, ktorej sa na Slovensku nevenuje dostatočná pozornosť sú ňou tzv. „slobodné povolania (SP)“.

Podľa Grzánik (2013) fyzické osoby môžu podnikat' aj na základe iného než živnostenského zákona. Ide o profesie, ktoré podľa Kiyosaki (2007) upravujú osobitné predpisy (nie živnostenský zákon) – nazývame ich slobodné povolania.

Charakteristickým znakom podľa Foltínová (2000), je tiež fakt, že slobodné povolania podnikajú v oblasti služieb. Terciárny sektor zahŕňa úplne všetky odvetvia ľudskej činnosti, ktorých jadrom je poskytovanie služieb, a teda poskytovanie práce, vedomostí, finančných prostriedkov, infraštruktúry, výrobkov alebo aj ich vzájomnej kombinácie. Ako uvádza Majdúchová (2014) sektor služieb predstavuje dôležitú časť národného hospodárstva moderných ekonomík – organizácie poskytujúce služby modelujú vo vyspelých krajinách cca 60% HDP a tento trend stále rastie.

Ako uvádza štatistický úrad počet podnikateľov podnikajúcich na základe slobodného povolania sa neustále zvyšuje. Slobodným povolania sa však na Slovensku nevenuje dostatočná pozornosť a práve z tohto dôvodu daná problematika nie je dostatočne preskúmaná. Téma slobodných povolaní sa stáva veľmi aktuálnou a treba jej začať venovať viacej pozornosti. Cieľom predloženej práce je analýza prostredia, v ktorom slobodné povolania vykonávajú svoju činnosť a následný modelový návrh opatrení na zlepšenie ich postavenia na trhu v SR.

Východiskom pre spracovanie práce bolo preštudovanie si domácich a zahraničných literárnych prameňov, internetových zdrojov, ako aj preskúmanie riešenej problematiky v reálnych podmienkach slobodných povolaní v Slovenskej republike prostredníctvom dotazníkového prieskumu.

Predložená práca má snahu podať ucelený a detailný pohľad na uvedenú problematiku a osloviť tak širokú skupinu čitateľov, ktorá sa danou problematikou zaoberá. Súčasne veríme, že poznatky obsiahnuté v tejto práci ako aj aplikovanie rámcového modelového návrhu legislatívnych a nelegislatívnych opatrenia pomôže podporiť slobodné povolania v Slovenskej republike.

Abstrakt

Slobodné povolania predstavujú jednu z právnych foriem, na základe ktorej fyzické osoby môžu na SR vykonávať podnikateľskú činnosť. Cieľom práce bola analýza súčasného stavu slobodných povolaní v SR a následný návrh legislatívnych a nelegislatívnych opatrení na ich podporenie. V rámci skúmania teoretických východísk bola sústredená pozornosť na analýzu úpravy slobodných povolaní v domácich a zahraničných podmienkach. Dosiahnuté výsledky boli získané prostredníctvom empirického prieskumu, zameraného na zmapovanie súčasného stavu slobodných povolaní v praxi SR ako aj na základe analýzy sekundárnych zdrojov. Z dosiahnutých výsledkov bol následne navrhnutý rámcový model na podporu slobodných povolaní, ktorý bude možné použiť pre všetky profesie zastrešené týmto pojmom, nezávisle od ich zamerania. Poznatky obsiahnuté v predloženej práci a ich následné uvedenie do praxe pomôže zefektívniť prostredie, v ktorom podnikajú už jestvujúce slobodné povolania, ako aj uľahčí vstup a udržanie sa na trhu novovzniknutým slobodným povolaniam v rámci Slovenskej republiky medzi ostatnými jestvujúcimi právnymi formami.

Kľúčové slová:

Slobodné povolania, stavovská komora, regulácia, fyzická osoba

Abstract

Freelancers are representing one of the legal forms under which individuals can perform business in SR. Aim of this study was to analyze the current state of freelancers in Slovakia and subsequent proposals for legislative and non-legislative steps and actions to promote them. In examining the theoretical background we have concentrated on the analysis of the treatment of freelancers adjustments in domestic and foreign conditions. The achieved results were obtained through a questionnaire survey aimed at mapping the current state of the freelancers practice in Slovakia. Based on the obtained results, we have subsequently proposed a framework model to support freelancers, which can be used for all professions, covered by that term, regardless of their orientation. The findings contained in the present work and their followed submission into practice will help make the environment, in which businesses already existing freelancers are more effective, as well as facilitating access and maintaining the newly created market liberal professions in the business environment in Slovakia.

Key words:

Freelancers, Corporative Chamber, regulation, personal entity

Metodika

Existuje úzka súvislosť medzi metodikou práce a jej cieľom a tým je pomocou využitia jednotlivých vedeckých metód priblížiť súčasný stav slobodných povolání v Slovenskej republike.

V prvej časti sme charakterizovali teoretické východiská riešenej problematiky, kde sme si definovali slobodné povolania v SR z právneho, účtovného a daňového pohľadu. Na **analýzu sekundárnych zdrojov** sme využili **metódy deskripcie, sumarizácie a syntézy** poznatkov a informácií. Okrem vymedzia slobodných povolání na Slovensku sa v tejto kapitole zameriame aj na postavenie slobodných povolání v zahraničí.

Druhá časť práce je zameraná na **analýzu primárnych zdrojov** získaných realizáciou empirického prieskumu. Dotazník bol zameraný na zisťovanie spokojnosti resp. nespokojnosti slobodných povolání so súčasným prostredím, v ktorom vykonávajú svoju činnosť. Údaje dotazníkového prieskumu sú prezentované **popisným spôsobom číselne a graficky**.

V tretej časti práce na základe vedeckých metód sumarizácie **poznatkov, systémového prístupu, analógie a dedukcie** sa sústreďujeme **na návrh rámcového modelu** legislatívnych a nelegislatívnych opatrení na podporu slobodných povolání v Slovenskej republike. Tieto odporúčania, či už legislatívne alebo nelegislatívne, by mali podporiť slobodné povolania a zlepšiť ich postavenie medzi ostatnými právnymi formami v Slovenskej republike.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

Podľa Piko (2013) pojem SP je v spoločnosti rozšírené označenie, no aj napriek tomu nie je v žiadnom právnom predpise SR priamo definované. Pojem SP sa vyskytuje napr. v zákone č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní a zákone č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch. SP, zahŕňa služby vykonávané ako nezávislé vedecké, literárne, umelecké, výchovné alebo učiteľské činnosti, ako aj vykonávanie nezávislých činností lekárov.

SP by sme mohli vymedziť ako povolania, na výkon ktorých sa požaduje splnenie konkrétnych požiadaviek podľa príslušných právnych predpisov, bez ktorých sa toto povolanie nemôže uskutočňovať (Jakubeková, 2004). Ako uvádza Csach (2011) pre veľa SP je charakteristické členstvo v komorách. Pre niektoré z nich je členstvo povinné (napr. notár, audítor, stavebný inžinier), pre iné znova dobrovoľné (napr. herec, spevák, novinár). Slobodné povolanie realizuje konkrétna fyzická osoba individuálne, vo vlastnom mene a aj na vlastnú zodpovednosť, ako uvádza Zákon NR SR č. 513/1991.

Majdúchová (2014) poukazuje na skutočnosť, že v SR neexistuje k dispozícii komplexný zoznam všetkých SP, a tieto povolania sú dislokované v mnohých právnych predpisoch a zjednotené vo viacerých profesijných organizáciách.

Ako uvádza Hirte (1996) a Havel (2010) výkon SP má zásadný spoločenský význam a škody, ktoré môže príslušník SP spôsobiť môžu byť zásadné. Lekári, advokáti, notári, architekti, znalci a iní plnia v spoločnosti nezastupiteľnú úvahu. Na výkon týchto činností sa žiada dostatočná kvalifikácia a kontrola kvality ich výkonu nemôže byť prenechaná na trh. Práve dôležitosť poskytovaných činností nedovoľuje hazardovať s jej adresátmi.

Podnikanie SP má dosah aj na zdravotné a sociálne poistenie FO. Podľa Zákona o zdravotnom poistení a sociálnom poistení č. 580/2004 sa osoby podnikajúce ako SP považujú za SZČO. Zákon NR SR č. 595/2003 zaraďuje príjmy, ktoré majú charakter SP medzi zdaniteľné príjmy z podnikateľskej činnosti.

Vedeckým cieľom práce je analýza prostredia, v ktorom SP vykonávajú svoju činnosť a následný návrh opatrení na zlepšenie ich postavenia na trhu v SR. Pre takto definovaný vedecký cieľ sme si stanovili nasledovné parciálne ciele. Na získanie poznatkov o súčasnom stave prostredia SP bolo nutné uskutočnenie empirického prieskumu na základe ktorého sme mapovali súčasnú situáciu SP v praxi. Následne na základe získaných výsledkov dotazníkového prieskumu sme stanovili rámcový návrh modelu opatrení, ktorý by mal podporiť SP na Slovensku.

2 Východiská realizovaného prieskumu

Východiskom pre získanie poznatkov o SP podnikajúcich na území SR bolo uskutočnenie empirického prieskumu. Jeho hlavnou prioritou bolo zistenie súčasného stavu prostredia v ktorom SP vykonávajú svoju činnosť. Čiastkovými cieľmi bolo zistiť stav legislatívneho aj nelegislatívneho prostredia, v ktorom SP vykonávajú svoju činnosť, uskutočnenie prieskumu a následné vyhodnotenie a spracovanie získaných poznatkov a na ich základe formulovať závery a odporúčania, ktoré by podporili slobodné povolania. Pri primárnom zbere dát bola využitá metóda dotazníkového prieskumu, ale taktiež základné metódy teoretického výskumu ako analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, analógia a komparácia. Údaje z dotazníkového prieskumu boli prezentované popisným spôsobom, číselne v tabuľkách a graficky.

Navrhnutý dotazník obsahuje celkovo 20 otázok. Všetky otázky boli štylizované ako otázky uzavreté, tzn., že respondent si vyberal jednu z ponúkaných odpovedí. Táto forma bola zvolená z dôvodu zrozumiteľnosti, jednoznačnosti a časovej nenáročnosti pre respondentov a zároveň z dôvodu jednoduchosti a presnosti vyhodnocovania.

Dotazník bol štruktúrovaný do základných častí. Prvá časť zostaveného dotazníka je orientovaná na zistenie ako dlho SP pôsobia na trhu, aký druh SP vykonáva, v akom rozsahu podniká a kolektívne vzťahy na pracovisku. Nosnú časť dotazníka tvorí jeho druhá časť, ktorej otázky sú orientované na zistenie prostredia v ktorom SP vykonávajú činnosť ako regulácia SP, daňové zaťaženie, štátna pomoc, administratívna zaťaženosť, legislatívna úprava podnikania SP na SR.

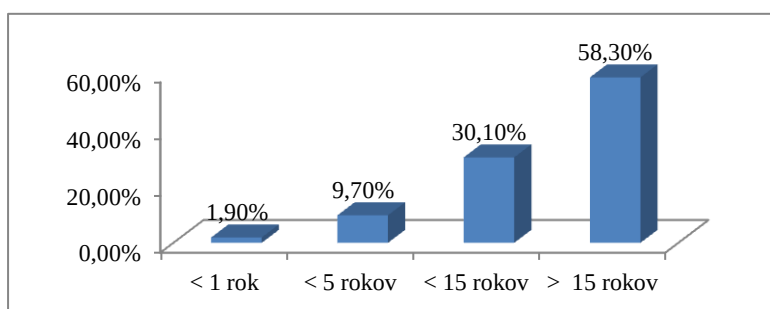
Populačný súbor tvorili SP pôsobiace na území SR. Podľa údaj Štatistického úradu v čase realizácie prieskumu (prelom rokov 2015/2016) bolo registrovaných 26 017 slobodných povolaní na území SR. Z časovej a finančnej náročnosti nebolo možné veľkosť výskumnej vzorky stanoviť na základe náhodného rozsahu. Rozsah náhodného výberu ako uvádza Scheer (2007), je odporúčané stanoviť 40 percentným podielom zo štruktúry celého súboru, čo by celkovo predstavovalo 10 407 oslovených SP. Dotazník bol rozoslaný 4 865 SP na základe konzultácie s jednotlivými komorami (v celkovom počte 26 komôr) zastrešujúcimi jednotlivé SP. Cieľom bolo hlavne pokryť všetky SP, ktoré zastrešuje 26 komôr. Na základe toho, je možné získané výsledky zovšeobecniť na základný súbor. Dotazníky boli rozosielené elektronicky prostredníctvom internetu vybratým členom jednotlivých komôr podnikajúcich ako SP. Návratnosť dotazníkov bola 11,65%, čo predstavuje 567 vyplnených dotazníkov.

3 Výsledky realizovaného prieskumu

V nasledujúcej časti sú prezentované výsledky realizovaného prieskumu. Najskôr sa budeme venovať vyhodnoteniu štruktúry výskumnej vzorky grafickým a popisným spôsobom, následne tým istým spôsobom analyzujeme výsledky empirického prieskumu.

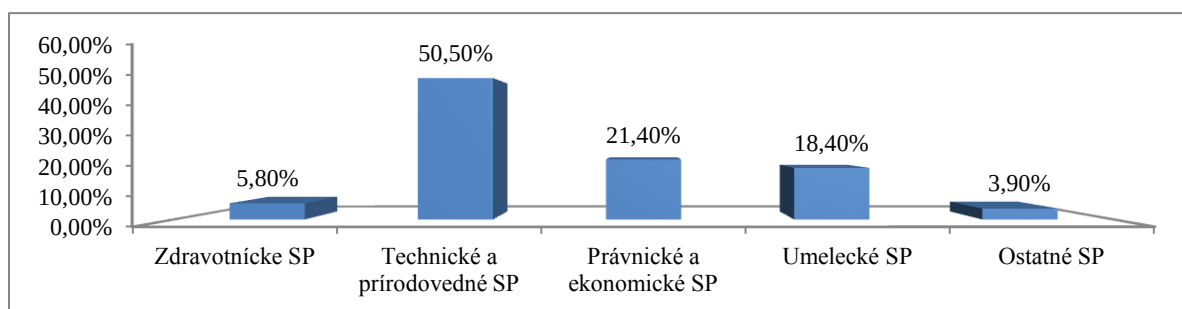
3.1 Štruktúra výskumnej vzorky

Obrázok 1 prezentuje dĺžku pôsobenia na trhu SP, ktorí sa aktívne zapojili do prieskumu. Môžeme vidieť, že viac ako 58% všetkých opýtaných podniká v oblasti SP na trhu viac ako 15 rokov. Druhú najpočetnejšiu skupinu predstavujú osoby podnikajúce v rozhraní od 6 do 15 rokov v celkovom počte 30,1% zo všetkých opýtaných.

Obr. 1 Doba pôsobenia SP na trhu
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Vzhľadom na veľké množstvo rôznych zameraní v rámci SP sme rozdelili SP podľa ich zamerania do piatich skupín. Najpočetnejšiu skupinu predstavujú v rámci prieskumu technické a prírodovedné SP v celkovom počte takmer 50,5%, druhú najpočetnejšiu skupinu predstavujú právnické a ekonomické SP 18,4%. Treťou najväčšou skupinou sú umelecké SP v počte 18,4%. Výsledky v reálnych jednotkách sú prezentované v nasledujúcom grafe.

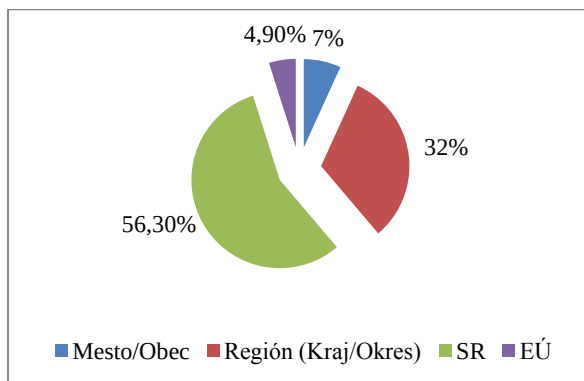

Obr. 2 Zaradenie slobodných povolání podľa charakteru činnosti
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

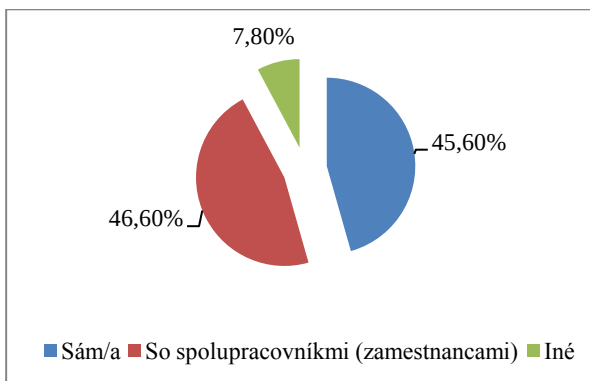
Na Obrázku 3 máme prezentovaný rozsah podnikania SP. Najviac opýtaných podniká na území celej SR v počte 319 podnikateľov. Druhou najpočetnejšou skupinou je podnikania

v rámci regiónu 181 podnikateľov. Na území mesta či obce podniká ako slobodné povolanie 39 osôb a v rámci EÚ 28 osôb.

V tejto časti dotazníka posledná otázka bola zameraná na zistenie či pri výkone SP pracuje samostatne alebo pracuje so spolupracovníkmi príp. zamestnancami. Výsledky prezentuje Obrázok 4. Až 259 opýtaných vykonáva slobodné povolanie samostatne, 264 pracuje so spolupracovníkmi či zamestnanci a 44 slobodných povolaní označilo odpoveď „iné“.

Obr. 3 Rozsah podnikania SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

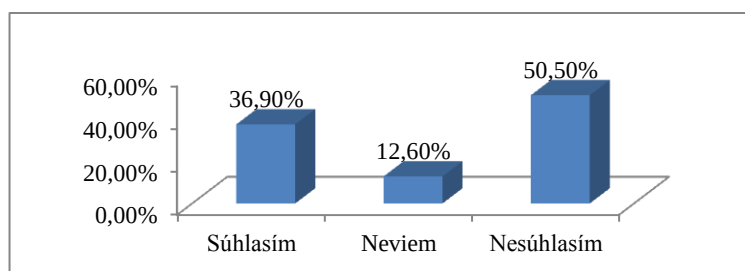
Obr. 4 Spolupracovníci pri výkone SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

3.2 Vyhodnotenie empirického prieskumu popisným a grafickým spôsobom

V tejto časti práce sa budeme venovať vyhodnoteniu hlavnej časti dotazníka, ktorá sa venuje oblastiam ako regulácia, daňová legislatíva, administratívne zaťaženie slobodných povolaní či štátnej pomoci pre slobodné povolania ako hlavného motora sektora služieb.

Ako prvej oblasti, ktorú sme v rámci dotazníka skúmali sa budeme venovať vyhodnocovaniu regulácie slobodných povolaní. Regulácia bola predmetom otázok 1 a 6 v dotazníku, ktorý respondenti vyplňovali.

Na otázku „Zo súťažného hľadiska na trhu považujem súčasnú reguláciu SP za nulovú prekážku (neobmedzujúcu).“ respondenti odpovedali nasledovne. Na základe Obrázku 5 môžeme vidieť, že až 50,5% opýtaných vyjadrilo svoj nesúhlas s daným výrokom. Naopak druhou najpočetnejšou skupinou sú respondenti ktorí súhlasia s daným výrokom a to 36,9%, 12,6% opýtaných nevedelo reagovať.

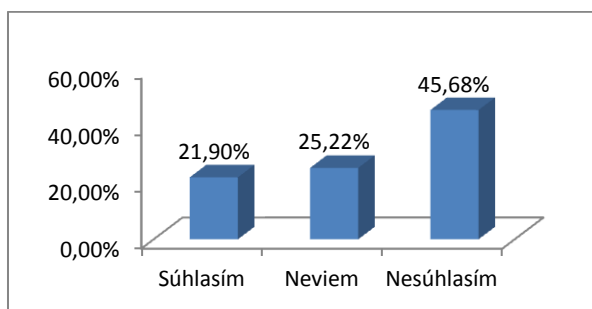
Obr. 5 Skúmanie regulácie SP a jej vplyv na súťažné hľadisko na trhu
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

V dotazníkovom prieskume sme v otázke č. 1 skúmali aj jednotlivé časti regulácie. Ako prvý faktor sme skúmali primeranosť regulácie ceny. Reguláciu cien považuje za primeranú 29,1% opýtaných respondentov. Na druhej strane až 45,68% opýtaných vyjadrilo nesúhlas s primeranosťou regulácie v oblasti ceny a 25,22% opýtaných označilo odpoveď neviem.

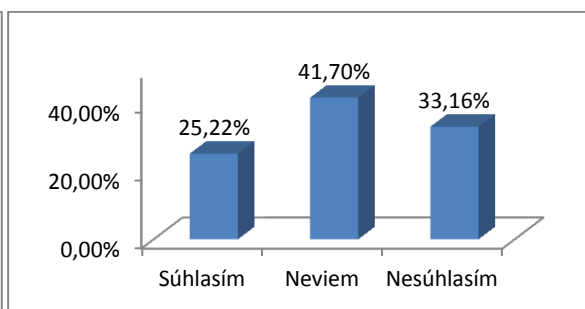
Pri skúmaní regulácie reklamy za primeranú a teda neobmedzujúcu ju označilo 25,22% respondentov, a 33,16% respondentov sa vyslovilo, že regulácia reklamy nie je primeraná a teda obmedzuje činnosť slobodných povolání. 41,7% opýtaných sa nevedelo vyjadriť.

Ako už bolo spomínané vyššie pri slobodných povolaniach existuje aj regulácia vstupu na trh. V tomto prípade reguláciu vstupu na trh považuje za primeranú 43,56% všetkých opýtaných, 28,22% vyjadrilo svoj nesúhlas a 28,22% opýtaných sa nevedelo vyjadriť.

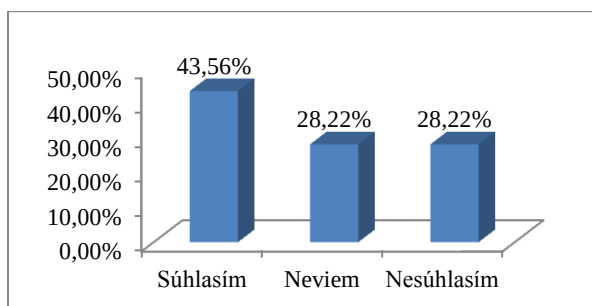
Ako poslednou reguláciou sme sa zaoberali aj zisťovaním regulácie formy podnikania. Za primeranú ju považuje 33,86% opýtaných zatiaľ čo nesúhlasí 37,04% respondentov a 29,1% sa nevedelo vyjadriť.

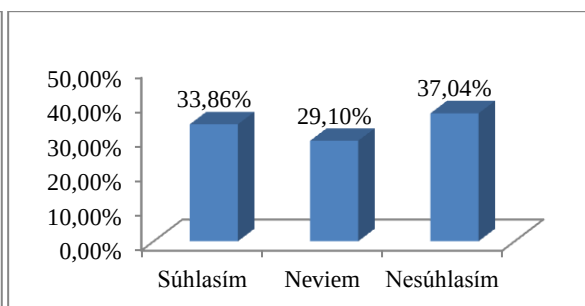
Obr. 6 Regulácia cien SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Obr. 7 Regulácia reklamy SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

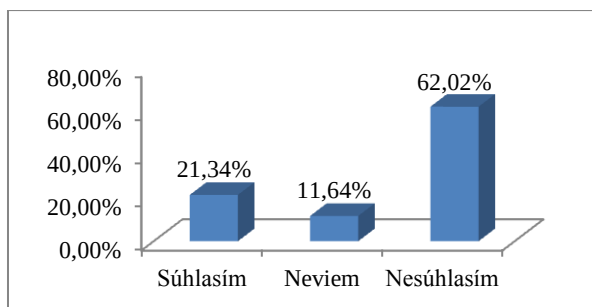
Obr. 8 Regulácia vstupu na trh
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

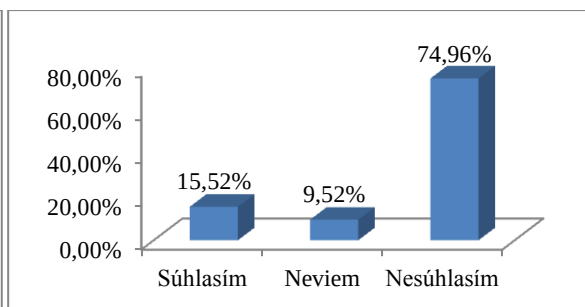
Obr. 9 Regulácia formy podnikania
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Druhou oblasťou, ktorú sme skúmali bola oblasť daní. Na otázku „*Daňová legislatíva je pre slobodné povolania prehľadne spracovaná.*“ Svoj nesúhlas s týmto výrokom vyjadrilo celkovo 67,02% všetkých opýtaných. 11,64% respondentov sa nevedelo vyjadriť a 21,34% všetkých opýtaných vyjadrilo svoj súhlas s uvedeným výrokom.

V otázke č. 9, ktorá sa tak isto venuje problematike daní sme sa sformulovali nasledovný výrok: „*Súčasná daňová záťaž slobodných povolani na SR považujem za faktor ktorý neohrozuje moje podnikanie.*“ Súhlas s týmto výrokom vyjadrilo 15,52% opýtaných, avšak najpočetnejšou skupinou boli respondenti ktorí vyjadrili svoj nesúhlas a to 74,96% opýtaných. 9,52% respondentov sa nevedel vyjadriť.

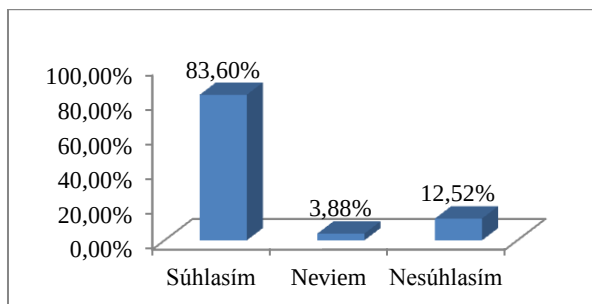
Obr. 10 Prehľadnosť spracovania daňovej legislatívy ohľadom SP (Prameň: Vlastné spracovanie.)

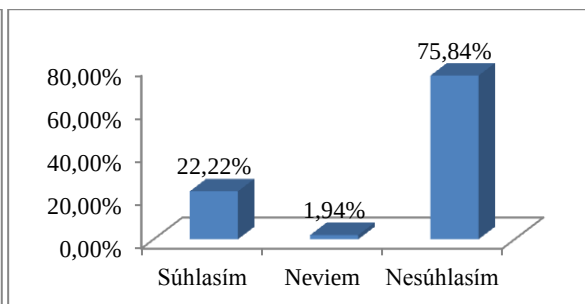
Obr. 11 Daňové zaťaženie ako faktor, ktorý neohrozuje podnikanie SP (Prameň: Vlastné spracovanie.)

Dotazníkový prieskum sa ďalej venoval problematike administratívnych úkonov. S nasledujúcim výrokom: „*Administratívne úkony v rámci slobodného povolania sú náročné.*“ vyjadrilo svoj súhlas 83,6% všetkých opýtaných, 3,88% sa nevedelo vyjadriť k danej problematike a 12,52% vyjadrilo svoj nesúhlas s výrokom.

Na trhu fungujú agentúry, ktoré za úplatu vykonávajú administratívu podnikateľov. V otázke č. 7 sme skúmali či na spracovanie administratívy využívajú externú agentúru. Zo všetkých opýtaných 75,84% respondentov uviedlo, že si administratívu súvisiacu s ich podnikaním vykonávajú samostatne. 1,94% opýtaných nevedelo vyjadriť svoj názor a 22,22% opýtaných pripustilo, že administratívu im vykonáva externá agentúra.

Obr.12 Náročnosť administrat. úkonov (Prameň: Vlastné spracovanie.)

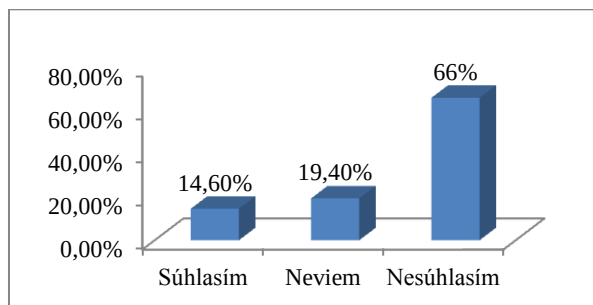

Obr. 13 Využívanie externej agentúry SP (Prameň: Vlastné spracovanie.)

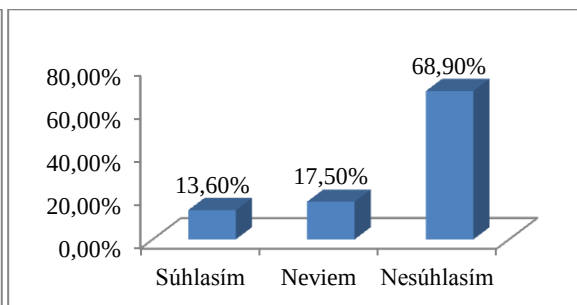
Všetky právne formy na SR upravuje legislatíva. Preto sme sa venovali práve problematike legislatívy SR a slobodných povolani. V otázke č. 5 sme sa pýtali na súhlas či nesúhlas s nasledovným výrokom: „*Súčasná úprava legislatívy SR venuje dostatočnú*

pozornosť SP.“ V tomto prípade až 19,4% opýtaných nevedelo vyjadriť svoj názor. Kladne sa vyslovilo 14,6% všetkých opýtaných, zápornú odpoveď nám uviedlo 66% opýtaných.

Ohľadne legislatívy SR a slobodných povolání sme sa pýtali ešte na fakt, či je pre danú právnu formu podnikania prehľadne spracovaná. Najpočetnejšiu skupinu odpovedí tvorili záporné odpovede respondentov v počte 68,9%. Legislatívu v danej problematike za prehľadne spracovanú považuje 13,6% a odpoveď „neviem“ označilo 17,5% respondentov.

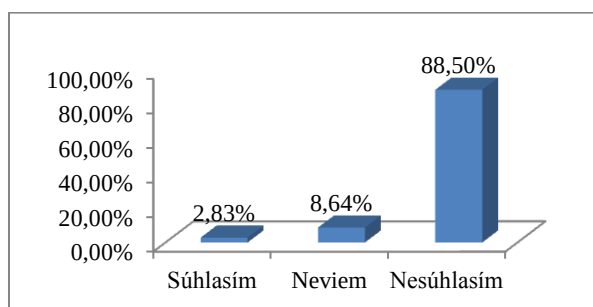
Obr. 14 Legislatíva SR a SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

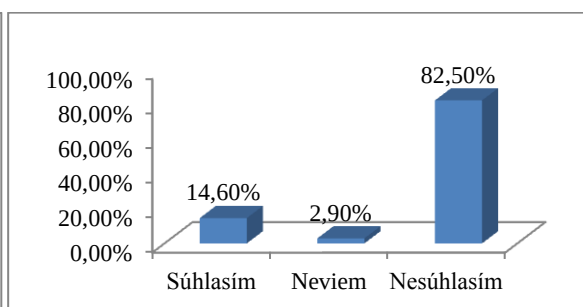
Obr. 15 Prehľadnosť legislatívy SR o SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

V mnohých prípadoch, štát ponúka svoju pomoc subjektom podnikajúcim na území SR. V nasledovnej časti sa preto venuje problematike pomoci SP, ktoré predstavujú dôležitú zložku terciárneho sektora. Respondenti vyjadrovali mieru svojho súhlasu resp. nesúhlasu s nasledovným výrokom: „*Štát poskytuje pomoc slobodným povolania pri výkone ich činnosti.*“ Súhlas s daným výrokom vyjadrilo len 2,83% všetkých opýtaných, 8,64% označilo odpoveď neviem a 88,53% respondentov vyjadrilo nesúhlas s daným výrokom.

V rámci prieskumu nás zároveň zaujímal názor SP na výrok: „*Čerpám resp. čerpal/a som v rámci podnikania štátnu pomoc.*“ Svoj nesúhlas s výrokom vyjadrilo 82,5% respondentov. 2,9% sa nevedelo vyjadriť a 14,6% opýtaných vyjadrilo súhlas s uvedeným výrokom.

Obr. 16 Štátna pomoc pre SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

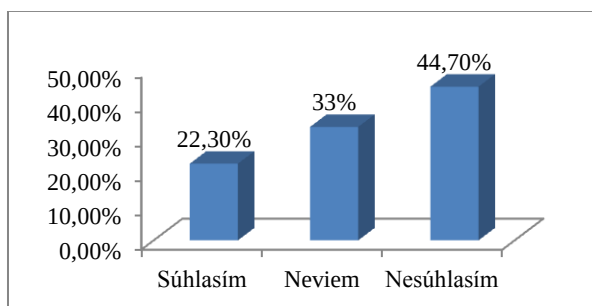

Obr. 17 Čerpanie štátnej pomoci SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

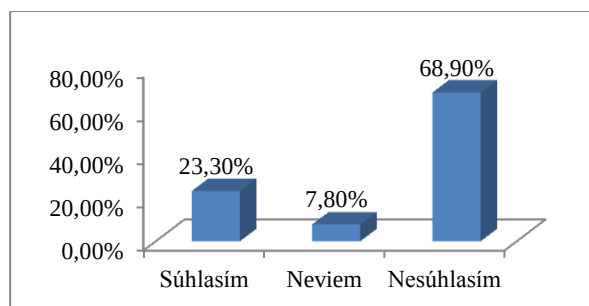
V našom dotazníkovom prieskume sme sa zaujíмали aj o to, či osoby ktoré momentálne vykonávajú slobodné povolanie rozmyšľajú, že by svoje podnikanie v budúcnosti rozširovali.

Na takto formulovaný výrok nám 44,7% všetkých opýtaných dalo zápornú odpoveď a teda ani neuvažujú o rozširovaní svojho podnikania. 33% respondentov sa nevedelo vyjadriť a 22,3% uvažuje s rozšírením svojho podnikania v rámci slobodného povolania v budúcnosti.

Okrem skúmania prostredia podnikania, ktoré oficiálne upravuje Slovenská republika sme sa zamerali aj na zistenia podmienok zo všeobecného prostredia v ktorom slobodné povolania vykonávajú svoju činnosť. Na otázku: „*Využívam služby komerčných bánk na pomoc slobodných povolaní.*“ odpovedalo 68,9% všetkých opýtaných záporne, 7,8% respondentov označilo odpoveď neviem a 23,3% všetkých opýtaných vyjadrilo súhlas s využívaním služieb komerčných bánk pri vykonávaní slobodného povolania.

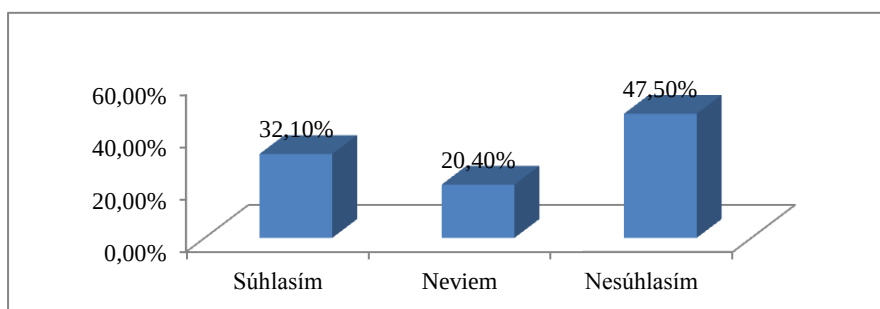

Obr.18 Rozširovanie podnikania SP
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Obr. 19 Využívanie služieb komerčných bánk
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Na koniec nášho dotazníkového prieskumu sme umiestnili otázku kde sme chceli zistiť mieru súhlasu resp. nesúhlasu s pomenovaním tohto typu podnikania pojmom „slobodné“ povolanie. Svoj súhlas s názvom podnikania vyjadrilo 32,1% zo všetkých opýtaných. 20,4% respondentov nevedelo jednoznačne vyjadriť svoj názor. 47,5% všetkých opýtaných uviedlo, že pojem „slobodné“ povolanie nevystihuje daný typ podnikania.

Obr. 20 Výstižnosť pomenovania podnikania pojmom „slobodné“
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

4 Výsledky a diskusia

V nasledujúcej časti sa zaoberáme zhrnutím dosiahnutých výsledkov ako aj prezentovaníu rámcového modelu na podporu slobodných povolání na SR.

4.1 Zhodnotenie dosiahnutých výsledkov

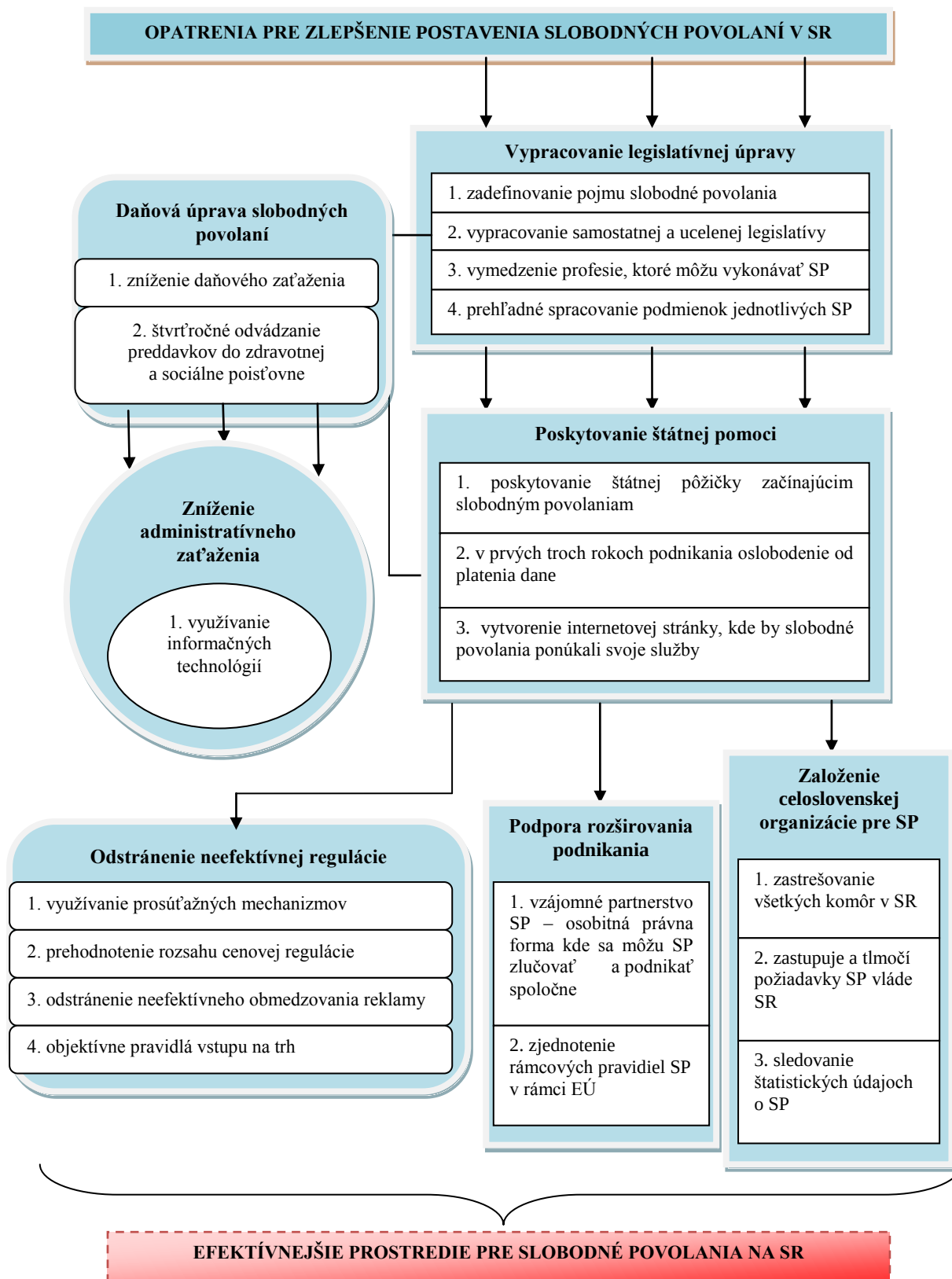
Ako sme poukázali SP sú dôležitou súčasťou hlavne terciárneho sektora. Služby, SP sú využívané nie len širokou verejnosťou ale aj samotnou štátnou správou. V SR sa okrem sledovania počtu SP nesleduje žiadny ekonomický ukazovateľ a preto nevieme ani približne určiť, aký podiel majú SP na hrubom domácom produkte. V legislatíve SR neexistuje žiadna definícia vysvetľujúca čo je SP. Nepriamo informácie o SP poskytuje iba Živnostenský zákon, ktorý vymedzuje čo nepredstavuje živnosť. SP nie sú riadené štátom, pre tento účel slúžia stavovské organizácie – komory, ktoré ich združujú a vykonávajú dohľad nad ich činnosťou. Slobodné povolania v oblasti daní podliehajú rovnakej úprave ako živnosti.

Fyzická osoba, ktorá sa rozhodne podnikat' v súčasnosti ako SP má naozaj ťažkú pozíciu jednak musí splniť všetky podmienky predpísané komorou do ktorej musí vstúpiť aby mohla povolanie vykonávať na druhej strane podriaďiť sa regulácii SP. Ak uvážime, že má nariadenú formu na základe ktorej môže vykonávať SP, zároveň sa podriaďiť cenovej regulácii či regulácii v oblasti reklamy má oveľa ťažšie podmienky na prežitie na trhu ako „obyčajný“ živnostník. Musíme tiež podotknúť, že aby vôbec osoba mala predpoklad pre výkon SP musí sa dlhé roky pripravovať, čo tiež je zapríčinené reguláciou predsa len vysokoškolské štúdium nedosiahnete za mesiac a potom ešte musíte získať niekoľko ročnú prax aby ste vôbec mohli začať vykonávať slobodné povolanie. Lekári, zdravotné sestry, notári, advokáti, daňový poradcovia, geodeti, veterinári stretávame sa s nimi vo svojom každodennom živote a bez nich by sme si nevedeli poradiť. Aj z tohto dôvodu považuje za nutné zdôrazniť problematiku tejto právnej formy, ktorej sa v súčasnosti nevenuje na Slovensku dostatočná pozornosť.

Príkladom nám môžu byť krajiny západnej Európy, kde slobodným povolaniám sa venuje pozornosť a zároveň poskytuje štátna pomoc práve pre to, že si uvedomujú ich dôležitosť v sektore služieb. Poukazujeme aj na to, že prehľadnosť ich legislatívy umožňuje aj cudzincom sa ľahšie zorientovať v legislatívnej úprave slobodných povolání. Práve tento fakt môže v budúcnosti znamenať odliv kvalifikovaných ľudí do zahraničia.

4.2 Modelový návrh na podporenie slobodných povolání na Slovensku

Na základe analýzy primárnych a sekundárnych zdrojov sme navrhli nasledovný model opatrení, ktorého zavedenie do praxe pomôže podporiť slobodné povolania na trhu v SR.

Obr. 21 Modelový návrh opatrení na podporenie slobodných povolanií v SR
(Prameň: Vlastné spracovanie.)

Záver

Zhrnutím výsledkov prieskumu boli sformulované nasledovné závery: Súčasné prostredie vytvorené štátom pre podnikanie slobodných povolání má vážne nedostatky. Za najväčší nedostatok považujeme neexistujúcu legislatívu, ktorá by upravovala slobodné povolania tak, ako je to pri ostatných právnych formách podnikania na SR. V legislatíve SR sa momentálne ani nenachádza formulácia čo je slobodné povolanie. O slobodných povolaniach v legislatíve SR sa dozvedáme len veľmi málo, aj to nie v ucelenej podobe. Za druhý najväčší nedostatok považujeme fakt, že neexistuje samostatná daňová úprava pre SP. V aktuálnych podmienkach musí znášať osoba podnikajúca ako slobodné povolanie rovnaké daňové zaťaženie ako živnostník. Samotní respondenti považujú súčasné daňové zaťaženie za faktor ohrozujúci ich podnikanie. Treťou oblasťou v ktorej sme zistili nedostatky je administratívne zaťaženie. Mesačné odvádzanie preddavkov do zdravotnej a sociálnej poisťovne spôsobuje vysoké administratívne zaťaženie SP na úkor ich podnikania. Pre podnikania slobodných povolání prakticky neexistuje žiadna štátna pomoc s čím nám korešpondujú aj vyjadrenia respondentov. Považujem to za veľký deficit hlavne ak porovnáme slobodné povolania s inými právnymi formami. Ako vyplýva z výsledkov empirického prieskumu môžeme konštatovať, že v súčasnosti o rozširovaní podnikania uvažuje menej ako štvrtina zo všetkých opýtaných. Túto skutočnosť pripisujeme predovšetkým nedostatočným podmienkam vytvorených pre slobodné povolania v SR, ale súčasne aj nejednotnosti pravidiel podnikania SP v celej Európskej únii. Za ďalšiu veľkú nevýhodu SP považujeme fakt, že podliehajú pravidlám, ktoré si diktuje konkrétna komora do ktorej musia vstúpiť aby mohli podnikanie vykonávať. Tieto pravidlá sú odlišné a častokrát sa stáva, že sa vytráca objektívnosť. Zároveň štát má sťaženú pozíciu, kedy musí kontrolovať činnosť všetkých komôr osobitne a nemôže komunikovať s jednou inštitúciou, ktorá by zastrelila všetky existujúce komory na SR. Zároveň však štát venoval až prehnanú pozornosť regulácii SP. Vzhľadom na činnosti, ktoré SP vykonáva súhlasíme s tým, aby existovala určitá regulácia, ale považujeme za neefektívne obmedzovanie reklamy, ceny a rovnako aj do určitej miery formy podnikania SP. Prieskum bol realizovaný na vzorke slobodných povolání podnikajúcich v SR. Právna forma podnikania na základe slobodného povolania ako aj ich jednotlivé špecializácie, ktoré SP zastrešujú nie sú až tak špecifické, že by dosiahnuté výsledky nebolo možné zovšeobecniť na podnikanie slobodných povolání v SR ako celok. Z daných zistení je možné vyvodit', že súčasné legislatívne ako i nelegislatívne opatrenia SR v oblasti SP sú nedostatočné.

V záverečnej časti práce sme na základe vykonaných analýz teoretických východísk skúmanej problematiky a na základe výsledkov realizovaného prieskumu navrhli rámcový model opatrení na podporenie slobodných povolání na Slovensku. Tento model je možné použiť všeobecne na všetky slobodné povolania, nezávisle od ich špecializácie. V rámci navrhnutého modelu bol vymedzený vlastný prístup k podporeniu slobodných povolání na Slovensku. Postupne na základe dôležitosti jednotlivých oblastí sme vymedzili najhlavnejšie opatrenia, ktoré je nutné zaviesť do praxe. Predložená práca prináša systematicky, komplexne a detailne spracovanú problematiku podnikania slobodných povolání na Slovensku z pohľadu teórie a praxe s dôrazom na ich podporenie v súčasnom slovenskom podnikateľskom prostredí. Za teoretický prínos práce považujeme predovšetkým sumarizáciu a syntézu poznatkov na danú tému, ktoré sme obohatili o výsledky realizovaného prieskumu a následný návrh rámcového modelu na podporenie slobodných povolání na Slovensku. Za praktický prínos považujeme najmä zviditeľnenie predmetnej problematiky a v sprostredkovaní sumárnych informácií a návrhov pre slobodné povolania, ktoré by mohli vylepšiť podnikanie týchto osôb v prostredí Slovenskej republiky ako aj rozšíriť ich rady. Vzhľadom na aktuálnosť práce a neustále sa rozvíjajúcu problematiku, veríme, že poznatky v ne obsiahnuté budú prospešné aj ako východisko jej ďalšieho skúmania a pomôžu v budúcnosti v značnej miere ovplyvniť prostredie v ktorom podnikajú slobodné povolania na Slovensku.

Zoznam použitej literatúry

1. CSACH, K. a kol. 2011. *Profesijná zodpovednosť*. Košice : Univerzita Šafárika, 2011. 528 s. ISBN 978-80-7097-891-7.
2. FOLTÍNOVÁ, A. 2000. *Slobodné povolania*. Bratislava : NARMSP, [online]. 2000. [cit. 24.03.2016].
3. GRZÁNIK, D. a kol. 2013. *Podnikanie v kocke*. Rakúsko : SOPK, 2013. 102 s. ISBN 80-11-25656-8.
4. HAVEL, B. 2010. *Obchodní korporace ve světle proměn*. Praha : Auditorium, 2010. 196 s. ISBN 978-80-87284-11-7.
5. HIRTE, H. 1996. *Berufshaftung*. München : C.H.Beck, 1996. 576 s. ISBN-13 : 978-340640 1022.
6. JAKUBEKOVÁ, M. 2001. *Ekonomika pre študijné odbory výrobného a nevýrobného zamerania*. Bratislava : SPN, 2004. 170 s. ISBN 80-10-00363-8.
7. KIYOSAKI, R. a kol. 2007. *Ako podnikat' úspešne*. Bratislava : Motýľ, 2007. 294 s. ISBN 978-80-8919-952-5.
8. MAJDÚCHOVÁ, H. a kol. 2014. *Podnik a podnikanie*. TT : Sprint dva, 2014. 214 s. ISBN 978-80-8971-004-1.
9. PIKO, M. 2013. *59 inšpirácií pre podnikateľov*. Bratislava : Inventic, 2013. 252 s. ISBN 975-50-9711-721-4.
10. SCHEER, L. 2007. *Biometria*. Zvolen : Technická univerzita vo Zvolene, 2007. 333 s. ISBN 978-80-228-1723-3.
11. Zákon NR SR č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a stavebných inžinieroch.
12. Zákon NR SR č. 455/1991 Zb. Živnostenský zákon, v znení neskorších predpisov.
13. Zákon NR SR č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.
14. Zákon NR SR č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení, v znení neskorších predpisov.
15. Zákon NR SR č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších predpisov.

Prílohy

Príloha 1

DOTAZNÍK

Dovoľujeme si Vás požiadať o vyplnenie tohto dotazníka, ktorého cieľom je zistenie hlavných nedostatkov legislatívnej aj nelegislatívnej úpravy podnikania slobodných povolání. Výsledky dotazníkového prieskumu budú použité pre spracovanie diplomovej práce na Technickej univerzite vo Zvolene.

Na začiatku dotazníka sú triediace otázky, kde vyberáte jednu z možností jej zakliknutím. V ďalšej časti dotazník obsahuje výroky s ktorými vyjadrite mieru svojho súhlasu resp. nesúhlasu vybratím jednej z možností pri každom jednom výroku. Mieru svojho súhlasu vyjadrite jej zakliknutím. Prosíme Vás, aby ste na uvedené otázky odpovedali pravdivo. Dotazníkový prieskum je plne anonymný.

1. Pôsobíte na trhu:

- a) Menej ako 1 rok
- b) Menej ako 5 rokov
- c) Menej ako 15 rokov
- d) Viac ako 15 rokov

2. Slobodné povolanie, ktoré vykonávate patrí medzi:

- a) Zdravotnícke slobodné povolania
- b) Technické a prírodovedné slobodné povolania
- c) Právnické a ekonomické slobodné povolania
- d) Umelecké slobodné povolania
- e) Ostatné slobodné povolania

3. Podnikáte v rámci:

- a) Mesta / obce
- b) Regiónu (kraj / okres)
- c) Slovenskej republiky
- d) Európskej únie

4. Pri výkone slobodného povolania pracujete:

- a) Sám
- b) Máte spolupracovníkov (zamestnancov)
- c) Iné

Hodnotiacia stupnica

Súhlasím	Neviem	Nesúhlasím
1	2	3

		1	2	3
1.	Reguláciu slobodných povolání považujem za bezproblémovú v oblasti:			
	a) regulácii cien			
	b) regulácii reklamy			
	c) regulácii vstupu na trh			
	d) regulácii formy podnikania			
2.	Administratívne úkony v rámci slobodného povolania sú náročné.			
3.	Daňová legislatíva je pre slobodné povolania prehľadne spracovaná			
4.	Do budúcnosti uvažujem s rozšírením svojho podnikania.			
5.	Súčasná úprava legislatívy SR venuje dostatočnú pozornosť SP.			
6.	Zo súťažného hľadiska na trhu považujem súčasnú reguláciu SP za nulovú prekážku (neobmedzujúcu).			
7.	Administratívne úkony mi zabezpečuje externá agentúra.			
8.	Štát poskytuje pomoc slobodným povolania pri výkone ich činnosti.			
9.	Súčasná daňová zaťaženie slobodných povolání na SR považujem za faktor ktorý neohrozuje moje podnikanie.			
10.	Legislatíva SR ohľadom slobodných povolání je prehľadne spracovaná.			
11.	Čerpám resp. čerpal/a som v rámci podnikania štátnu pomoc.			
12.	Využívam služby komerčných bánk na pomoc slobodných povolání.			
13.	Pomenovanie podnikania termínom „slobodné“ povolanie je výstižné.			